

Karta Społeczna

w zarysie

Europejska Karta Społeczna

Traktat Rady Europy chroniący prawa człowieka

Europejska Karta Społeczna (dalej zwana Kartą) zawiera prawa i wolności oraz ustanawia mechanizm nadzoru gwarantujący ich przestrzeganie przez Państwa - Strony. Od 1996 roku, zrewidowana Europejska Karta Społeczna, która weszła w życie w 1999, stopniowo zastępuje pierwotny traktat z 1961 roku.

Tabela na stronach 8 i 9 pokazuje, które kraje podpisały i ratyfikowały Kartę.

Prawa gwarantowane przez Kartę:

Prawa gwarantowane przez Kartę dotyczą wszystkich osób i ich życia codziennego:

→ Prawo do mieszkania:

- dostęp do mieszkań o odpowiednim standardzie;
- ograniczanie bezdomności; polityka mieszkaniowa nakierowana na wszystkie kategorie osób nie posiadających wystarczających zasobów;
- procedury ograniczające przymusową eksmisję;
- równy dostęp dla osób nie będących obywatelami do mieszkań socjalnych i zasiłków mieszkaniowych;
- budownictwo mieszkaniowe i zasiłki mieszkaniowe dostosowane do potrzeb rodziny.

→ Zdrowie:

- dostęp do efektywnego systemu ochrony zdrowia dla całej populacji;
- polityka zapobiegania chorobom w szczególności poprzez zapewnienie zdrowego środowiska;
- polityka ukierunkowana na usuwanie zagrożeń dla zdrowia wynikających z pracy w celu zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy na płaszczyźnie prawnej oraz w praktyce;
- ochrona macierzyństwa.

→ Edukacja:

- bezpłatna edukacja na poziomie podstawowym i średnim;
- bezpłatne i efektywne poradnictwo zawodowe;
- dostęp do przygotowania do zawodu (ogólne i zawodowe szkolnictwo średnie), uniwersyteckiego i pozauniwersyteckiego szkolnictwa wyższego, szkolenia zawodowego;
- środki specjalne dla obcokrajowców przebywających na terenie państwa;
- integracja dzieci niepełnosprawnych w ramach zwykłego systemu szkolnictwa;
- dostęp do edukacji i szkolenia zawodowego dla osób niepełnosprawnych.

→ Praca i zatrudnienie:

- zakaz pracy przymusowej;
- zakaz zatrudniania dzieci poniżej 15 lat;
- specjalne warunki zatrudnienia osób w wieku 15-18 lat;
- prawo pracownika do zarabiania na życie pracą swobodnie wybraną;
- polityka gospodarcza i społeczna skierowana na osiągnięcie pełnego zatrudnienia;
- sprawiedliwe warunki pracy w zakresie płacy i czasu pracy;
- ochrona godności w pracy oraz ochrona przed molestowaniem seksualnym;
- wolność tworzenia związków zawodowych i organizacji pracodawców w celu ochrony interesów ekonomicznych i socjalnych; wolność wstępowania lub nie wstępowania do tych organizacji;
- promocja wspólnych konsultacji, rokowań zbiorowych oraz mechanizmów pojednawczych i dobrowolnego arbitrażu;
- ochrona w przypadku zwolnienia z pracy;
- prawo do strajku;
- dostęp do zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych.

→ Ochrona prawna i społeczna:

- status prawny dziecka;
- traktowanie młodocianych przestępców;
- ochrona przed złym traktowaniem i nadużyciami;
- zakaz jakichkolwiek form wykorzystywania (seksualnego i innych);
- prawna ochrona rodziny (równość pomiędzy

- małżonkami oraz małżonków w stosunku do dzieci, ochrona dzieci w przypadku rozpadu rodziny);
- prawo do ubezpieczenia społecznego, zabezpieczenia społecznego oraz świadczeń socjalnych;
- prawo do ochrony przed ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- opieka nad dziećmi;
- specjalne środki ochrony osób w podeszłym wieku.

→ **Przemieszczanie się osób:**

- prawo do łączenia się rodzin;
- prawo obywateli do opuszczenia własnego kraju;
- gwarancje proceduralne w przypadku wydalenia z kraju;
- uproszczenie formalności imigracyjnych.

→ **Kwestia dyskryminacji:**

- prawo kobiet i mężczyzn do równego traktowania i równych szans w zatrudnieniu;
- prawo wszystkich obywateli i obcokrajowców legalnie zamieszkujących i/lub pracujących na terytorium Państwa - Strony do tego, by prawa gwarantowane Kartą były przestrzegane bez dyskryminacji ze względu na rasę, płeć, wiek, kolor skóry, język religię, przekonania, narodowość, pochodzenie społeczne, stan zdrowia lub przynależność do mniejszości narodowej;
- zakaz dyskryminacji ze względu na obowiązki rodzinne;
- prawo osób niepełnosprawnych do integracji społecznej i uczestnictwa z życiu społeczeństwa.

Państwa Członkowskie Rady Europy I Europejska Karta Społeczna Stan na 07/10/2008 roku

Państwo członkowskie	Data podpisania	Data ratyfikacji	Przyjęcie procedury skarg zbiorowych
Albania	21/09/98	14 /11/02	
Andora	04/11/00	12/11/04	
Armenia	18/10/01	21/01/04	
Austria	07/05/99	29/10/69	
Azerbejdżan	18/10/01	02/09/04	
Belgia	03/05/96	02/03/04	23/06/03
Bośnia-Hercegowina	11/05/04	07/10/08	
Bulgaria	21/09/98	07/06/00	07/06/00
Chorwacja	08/03/99	26/02/03	26/02/03
Cypr	03/05/96	27/03/00	06/08/96
Czechy	04/11/00	03/11/99	
Dania	03/05/96	03/03/65	
Estonia	04/05/98	11/03/00	
Finlandia	03/05/96	21/06/02	X
Francja	03/05/96	07/05/99	07/05/99
Gruzja	30/06/00	22/08/05	
Niemcy	29/06/07	27/01/65	
Grecja	03/05/96	06/06/84	18/06/98
Węgry	07/10/04	08/07/99	
Islandia	04/11/98	15/01/76	
Irlandia	04/11/00	04/11/00	04/11/00
Włochy	03/05/96	05/07/99	03/11/97
Łotwa	29/05/07	31/01/02	

Lichtenstein	09/10/91		
Litwa	08/09/97	29/06/01	
Luksemburg	11/02/98	10/10/91	
Malta	27/07/05	27/07/05	
Moldowa	03/11/98	08/11/01	
Monako	05/10/04		
Czarnogóra	22/03/05		
Holandia	23/01/04	03/05/06	03/05/06
Norwegia	07/05/01	07/05/01	20/03/97
Polska	25/10/05	25/06/97	
Portugalia	03/05/96	30/05/02	20/03/98
Rumunia	14/05/97	07/05/99	
Federacja Rosyjska	14/09/00		
San Marino	18/10/01		
Serbia	22/03/05		
Słowacja	18/11/99	22/06/98	
Słowenia	11/10/97	07/05/99	07/05/99
Hiszpania	23/10/00	06/05/80	
Szwecja	03/05/96	29/05/98	29/05/98
Szwajcaria	06/05/76		
Była Jugosłowiańska Republika Macedonii	05/05/98	31/03/05	
Turcja	06/10/04	27/06/07	
Ukraina	07/05/99	21/12/06	
Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii Irlandii Północnej	07/11/97	11/07/62	
Liczba państw: 47	4 + 43 = 47	15 + 25 = 40	14

Daty na szarym tle odnoszą się do dat podpisania i ratyfikacji Karty z 1961 roku, pozostałe odnoszą się do podpisania i ratyfikacji Zrewidowanej Karty z 1996 roku.

* Państwa, których ratyfikacja jest konieczna do wejścia w życie Protokołu Zmieniającego z 1991 roku. W praktyce, zgodnie z decyzją Komitetu Ministrów, Protokół ten jest już stosowany.
 X Państwa uznające prawo krajowych organizacji pozarządowych do wnoszenia przeciwko nim skarg zbiorowych.

Europejski Komitet Praw Społecznych

Europejski Komitet Praw Społecznych (dalej zwany „Komitetem”) ocenia, czy państwa wywiązują się ze zobowiązań wynikających z Karty. Jego piętnastu niezależnych, bezstronnych członków jest wybieranych przez Komitet Ministrów Rady Europy na okres sześciu lat z możliwością jednokrotnego ponownego wyboru. Komitet decyduje, czy prawo i praktyka Państw Stron naruszają lub są zgodne z Kartą (Artykuł 24 Karty w brzmieniu nadanym przez Protokół Turyński z 1991 roku).

→ Procedura nadzoru oparta na raportach krajowych

Każdego roku Państwa Strony przesyłają **raport** dotyczący wprowadzania w życie postanowień Karty zarówno w prawie jak i praktyce krajowej. Każdy raport dotyczy określonych **przyjętych przez państwo** postanowień Karty.

Komitet bada raporty i decyduje, czy sytuacja w danym państwie jest zgodna z Kartą. Jego decyzje zwane „**wnioskami**” są publikowane każdego roku.

Jeżeli państwo nie podejmuje działań na podstawie decyzji Komitetu dotyczącej naruszeń Karty, Komitet Ministrów kieruje do państwa **rekomendację** domagając się zmiany prawa i/lub praktyki. Pracę Komitetu Ministrów przygotowuje **Komitet Rządowy** składający się z przedstawicieli rządów Państw Stron przy uczestnictwie obserwatorów reprezentujących europejskie organizacje pracodawców i związki zawodowe.¹

→ Procedura skarg zbiorowych

Według **protokołu** otwartego do podpisu w 1995 roku, który wszedł w życie w 1998 roku, **skargi** na naruszenia Karty mogą być kierowane do Europejskiego Komitetu Praw Społecznych.

Organizacje uprawnione do wnoszenia skarg do Komitetu:

– w przypadku wszystkich państw, które zaakceptowały procedurę skarg zbiorowych:

1. ETUC, BUSINESSEUROPE, IOE¹;
2. międzynarodowe organizacje pozarządowe, które mają status konsultacyjny przy Radzie Europy i są umieszczone na liście sporządzonej w tym celu przez Komitet Rządowy;
3. reprezentatywne krajowe organizacje pracodawców i związki zawodowe;

– w przypadku państw, które dodatkowo wyraziły na to zgodę

4. krajowe reprezentatywne organizacje pozarządowe.

Skarga powinna zawierać następujące informacje:

- a. nazwę i dane umożliwiające wymianę informacji z organizacją, która złożyła skargę;
- b. dowód na to, że osoba wnosząca i podpisująca skargę jest uprawniona do reprezentowania organizacji wnoszącej skargę;
- c. wskazanie państwa, przeciwko któremu skierowana jest skarga;
- d. wskazanie postanowień Karty, których naruszenie zarzuca skarga;
- e. przedmiot skargi np. wskazanie przejawów naruszeń postanowień Karty wraz z uzasadnieniem oraz dokumentacją.

Skarga powinna być sporządzona po angielsku lub francusku w przypadku organizacji wymienionych w kategoriach 1 i 2. W pozostałych przypadkach (kategorie 3 i 4) może być sporządzona w oficjalnym języku lub jednym z oficjalnych języków danego państwa.

Komitet bada skargę i jeżeli są spełnione wymagania formalne, stwierdza jej dopuszczalność.

Gdy skarga została uznana za dopuszczalną, rozpoczyna się pisemna procedura, polegająca na wymianie pism pomiędzy stronami. Komitet może zarządzić publiczne przesłuchanie.

1. ETUC: Europejska Konfederacja Związków Zawodowych, BUSINESSEUROPE: ex UNICE oraz IOE: Międzynarodowa Organizacja Pracodawców.

Następnie Komitet podejmuje decyzję co do istoty skargi, którą przesyła stronom i Komitetowi Ministrów w **raporcie**, który jest publikowany w terminie 4 miesięcy od przesłania decyzji.

Na zakończenie Komitet Ministrów podejmuje **uchwałę**. Jeżeli jest to stosowne, Komitet może **zalecić** danemu państwu podjęcie określonych środków w celu doprowadzenia sytuacji do zgodności z Kartą.

Efekty stosowania Karty w różnych krajach

W wyniku stosowania systemu nadzoru państwa dokonują zmian swojego prawa i/lub praktyki w celu doprowadzenia do ich zgodności z Kartą. Szczegółowe rezultaty (i bieżące zmiany) są opisane w kwestionariuszach państwowych dostępnych na stronie internetowej.

→ Gdzie można uzyskać więcej informacji na temat Karty

- **baza danych** Karty <http://hudoc.esc.coe.int/>, dostępna przez internet lub na płycie CD, ułatwia dostęp do informacji związanych z orzeczeniami Europejskiego Komitetu Praw Społecznych;
- strona internetowa Karty www.coe.int/socialcharter zawiera, między innymi, wszystkie raporty krajowe oraz kwestionariusze krajowe;
- „**Teksty zebrane**” zawierają wszystkie podstawowe teksty;
- **zbiorcza bibliografia** jest regularnie uaktualniana.

Europejska Karta Spoleczna

Polish version

**Department of the European Social Charter
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F – 67075 Strasbourg Cedex
social.charter@coe.int**